

El Punt 03/07/2006

> **Es confirma l'antigor del basc**

Es constata que aquesta llengua preindoeuropea és la més antiga d'Europa i té els orígens en un poble d'Àlaba

LAURA PORTAL. Girona

Eliseo Gil, director de les excavacions en el jaciment de la ciutat romana d'Iruña-Veleia, on s'han trobat les restes de ceràmica.
/ Foto: EFE

El basc, tothom ho sabia, és la llengua més antiga d'Europa. Ara, però, amb les troballes recents d'uns gravats en ceràmica a Àlaba, es confirma que té l'origen, com a mínim, al segle III després de Crist. Així, els bascos tenen ja un document molt més antic per a la seva llengua. Fins ara les *Glosas emilianenses*, localitzades al monestir de San Millán de la Cogolla, del segle XI, a la Rioja, servien per posar data al basc de la Península Ibèrica. Curiosament, era el mateix document per al castellà, de manera que el bressol d'una i altra llengua era allà mateix.

Tot i això, s'havien localitzat altres restes de basc a Aquitània, en territori de l'Estat francès. Però, ara, una vil·la romana d'Iruña-Veleia serveix d'origen a aquesta llengua, considerada tan misteriosa i, al mateix temps, tan pròxima. A més, la gràcia de les troballes és que els mots trobats fan referència a la religió cristiana i a paraules d'ús comú. Així, les que s'han trobat són: *Geure ata zutan*, que significa «pare nostre en vosaltres»; *iaun*, «senyor»; *edan*, «beure»; *ian*, «menjar»; *lo*, «dormir»; *gori*, segurament, «vermell»; *urdin*, «grisós»; *isar*, «estel»; *iesus iose aita ta mirian ama*, «Jesús, el pare Josep i la mare Maria».

El lingüista i vicepresident de l'Euskalzaindia, institució que és l'acadèmia basca de la llengua, Henrike Knörr, considera la troballa tot un èxit. Knörr, però, va més enllà, ja que creu que en poc temps es poden localitzar més documents al mateix jaciment alabès. De fet, es mostra molt optimista i espera amb il·lusió els resultats del Carboni-14.

Les restes van ser enviades a Holanda, a l'únic centre europeu que fa aquesta mena de proves i que pot acreditar l'antiguitat real de les peces. Tot i així, les primeres anàlisis dels arqueòlegs ja donaven prou fiabilitat per situar la troballa entre el segle III i V de l'era cristiana.

VOCABULARI BASC-ISLANDÈS

Al marge d'aquest descobriment, Knörr va anar a Islàndia la setmana passada, a causa d'una altra mena de troballa lingüística. Segons va explicar, s'havien localitzat dos vocabularis de basc i islandès de pescadors.

Tal com s'havia pogut documentar, pescadors bascos del segle XVI havien anat a Islàndia a treballar i, per tenir una bona entesa amb els pescadors islandesos, havien creat dos vocabularis entre una i altra llengua.

Fragments de ceràmica gravats mostren paraules de llenguatge i ús comú del segle III després de Crist

> **Un origen incert**

La llengua basca té un origen desconegut i el seu aïllament, respecte a les altres llengües d'Europa, el fan indubtablement misteriós i, al mateix temps, atractiu.

El basc no pertany a cap de les dues famílies lingüístiques europees, la indoeuropea i la uraliana, i no es troben contactes prou convincents amb cap llengua del món.

Tot i això, els investigadors l'han arribat a relacionar amb llengües parlades arreu del món. Així, s'hi han trobat punts en comú amb llengües del nord d'Àfrica no àrabs, com ara l'amazic; amb llengües caucàsiques, per la seva semblança amb el georgià i, fins i tot, se l'ha relacionat amb el japonès.

Però en cap cas no se n'ha aconseguit treure l'aigua clara.

Una altra de les hipòtesis més populars és que es tracti de l'iber primitiu, però no hi ha prou fonaments científics. De fet, la teoria que té més força actualment és que sigui una llengua desenvolupada en el mateix lloc, que no hagués estat portada per cap poble veí o estranger. Les similituds amb la llengua veïna, l'aquità, ara extingit, també reforcen aquesta teoria i el fet que fins ara els documents en basc més antics s'haguessin trobat a Aquitània, també donava més versemblança a la tesi. Ara, però, podria ser al contrari, que l'aquità tingués l'origen en la llengua basca.